

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 18. NOVEMBRA (NOV. 18), 1937
Subscription \$6.00 Yearly
STEV.—NUMBER 226
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Francoska vlada ustavila pošiljanje orožja Kitajski

Ustrašila se je grožnje, da bodo japonski letalci uničili francosko železnico, če ne bo pristala na zahteve tokijske vlade. Nevarnost vojne med Japonsko in Sovjetsko unijo se povečala. Člani kitajske vlade se umaknili iz Nankinga

Pariz, 17. nov. — Istočasno, ko je japonski poslanik v Bruslju objavil oster napad na državo, ki se pošle svoje reprezentante na konferenco, da razpravljajo o konfliktu na Daljnem vzhodu, se je izjavilo, da je tokijska vlada poslala tajni ultimatum Franciji, v katerem zahteva, da mora zavezništvo med Japonsko in Sovjetsko unijo se povečati. Člani kitajske vlade se umaknili iz Nankinga.

Pariz, 17. nov. — Istočasno, ko je japonski poslanik v Bruslju objavil oster napad na državo, ki se pošle svoje reprezentante na konferenco, da razpravljajo o konfliktu na Daljnem vzhodu, se je izjavilo, da je tokijska vlada poslala tajni ultimatum Franciji, v katerem zahteva, da mora zavezništvo med Japonsko in Sovjetsko unijo se povečati. Člani kitajske vlade se umaknili iz Nankinga.

Sanghaj, 17. nov. — Kitajska vlada je zdaj poslala štiri bojne ladje proti Indo-Kini.

Sanghaj, 17. nov. — Kitajska vlada je zdaj poslala štiri bojne ladje proti Indo-Kini.

Ministri kitajske centralne vlade se bodo razpršili po mestih v notranji Kitajski. Središče vladnih aktivnosti bo v Hankowu, mestu, ki se nahaja 300 milj. zapadno od Sanghaja. Ministrski komunikacij se je že pripravila na preselitev v Hankow. V tem mestu bodo odšli tudi člani ministrstva zunanjih zadev in finančne. Člani eksekutivnega, zakonodajnega in justičnega sveta se bodo umaknili v Čunkiang.

Fašistično gibanje v poljski republiki

300 Poljakov na "smrtni listi"

Varšava, 17. nov. — Največji poljski časopis Ilustrowany Kurier Codzienny v Krakovu poroča, kako so poljski fašisti pripravljali puč za 31. oktobra in po smagovitem puču so namerali postreliti več ko 300 bivših ministrov, senatorjev, poslancev v sejm (parlamentu) in drugih voditeljev. Fašistična stranka na Poljskem se imenuje "stranka narodnega edinstva" in njen vodja je Adam Koc. Stranka je bila organizirana v tem letu s pomočjo sedanjega poljskega ministrskega predsednika in maršala Edwarda Smigly-Rydzka, ki je naslednik pokojnega maršala Pilsudskega.

Puč se ni posrečil in odložen je bil na "poznejši datum."

Nesreča v zraku pometla z rojalisti

Bruselj, 17. nov. — Enajst oseb je bilo večer ubitih, ko je letalo na liniji Bruselj-London treščilo na tla pri Ostendu v Belgiji. Med ubitimi je tudi pet članov rodbine nadvojvode Hesenskega iz Nemčije, katere je v sorodu z angleško kraljevo rodbino in z bivšim nemškim cesarjem. Hesenjani so bili na poti v London k svatbi nekega svojega sorodnika v Angliji.

Prvi letošnji mrz v Chicagu

Chicago, 17. nov. — Prvi znaki zime 1937-38 v Chicagu in okolici so se pokazali te dni, ko že od zadnjega ponedeljka brijejo severozapadni vetrovi in ko so se pokazale prve letošnje snežinke v zraku. Danes je temperatura prvič to jesen padla pod ledišče na 27 stopinj. Severozapad je že pokrit z snegom in večer je sneg zapadel tudi v Iowi, Missouriju in Kansasu.

Domače vesti

Obiski
Chicago. — V torek je obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete John Tratar iz Frontenaca, Kans., v spremstvu svojega sina, ki biva v Chicagu.

K smrtni nesreči pr. Sukijeta
Chicago. — Anton Sukijeta iz Richmonda, Calif., o katerem je bilo v večerajnji Prosveti poročeno, da se je ubil, ko je padel iz avtomobila, je bil star 53 let in rojen je bil v Lokvici pri Metliki v Beli Krajini. Bil je predsednik društva 638 SNPJ in naš aktiven društvenik ter dopisnik Prosvete. Čast njegovemu spominu!

Se ena smrtna nesreča
Roundup, Mont. — Dne 13. t. m. je bil med delom v premogovniku ubit Josip Blažina, star 55 let in rojen v Zlobinu pri Hreljinu v hrvaškem Primorju. V Chicagu zapušta sina, v starem kraju pa ženo in dve hčerki. Bil je član društva 114 SNPJ in tudi član HBZ.

Samomor v Penni
Presto, Pa. — Jožef Aubel, star 47 let in doma iz Moravč na Dolenjskem, si je te dni sam končal svoje življenje. Vzrok ni znan. Tu zapušta ženo in dva hčera. Sinova ter brata. Bil je član društva 166 SNPJ.

Novice iz Minnesote

V Chisholmu je izvršil samomor rojak Frank Janetič, star 51 let. Razbil si je glavo s dinamitom v gozdu. Vzrok je menda bolezen. Zapušta ženo, šest sinov in hčer. — V Evelethu je te dni umrla Mary Lenič, stara 48 let in rojena v Travniku pri Cerkljici na Notranjskem. V Ameriki je bila 30 let in tu zapušta moža, dva sinova in dve hčerki. — V Mt. Ironu kandidirajo za občinskega odbornika rojaki John Pogorelec, Mike Grivič in Geo. Kralj.

Čiščenje v Rusiji: brca stari revolucionarki

Moskva, 17. nov. — Uradna vest se glasi, da je novi finančni komisar, Nikolaj Sokolov, nadomestil komisarke Barbaro Jakovljevo v ruski sovjetski republiki. Kaj se je zgodilo z Jakovljevo, poročilo molči. Jakovljeva je stara revolucionarka, ki je bila aktivna v boljševiški stranki od leta 1904 in trikrat je bila zaprta za časa carja. Po revoluciji je bila v vodstvu tajne policije "čeka", nato je bila podkomisar-kaz vzgoje in končno vodila komisarijat financ. Stara je 52 let.

IZVAJANJE PROGRAM AGRARNIH REFORM V MEHIKI

Poldrugi milijon malih kmetov dobilo zemljo

PODRŽAVLJENJE OLJNEGA POLJA

Mexico City. — (FP) — Po razdelitvi zemlje med male kmete v državi San Luis Potosi je Lazaro Cardenas, predsednik mehiške republike, odredil podržavljenje oljnega polja v obsegu 350,000 akrov, ki ga ima v najemu ameriška družba Standard Oil Co. of California. To je bil pričetek podržavljenja oljnega polja v Mehiki. Cardenas je namreč oljnih polj v državah Tabasco, Campeche in Chiapa, ki obsegajo čez dva milijona akrov. Vladni poljedelaki večaki so zdaj na delu v državi Sonori, kjer je rodovitna zemlja v rokah veleposesnikov. V nekaj mesecih bo vsa razdeljena med peone.

Governor te države je general Juan Yocupicio, nasprotnik programa agrarnih reform. V tej državi so bogata žitna in bombažna polja, last ameriških kapitalistov. Vanderbilt, Hays, Hammond, R. Whitney in drugi Američani posedujejo velike kose zemlje v Sonori.

Odkar je Cardenas na krmilu, je bilo več zemlje razdeljene med peone in male kmete kakor kdaj prej v zgodovini Mehike. Cenovni podatki iz l. 1930 kažejo, da je bilo takrat v Mehiki 480,850 kmetij in veleposesnikov, katere so obdelovali peoni. Zadnje uradno poročilo, objavljeno v septembru tega leta, govori, da ima Mehika 1,839,760 kmetov, ki obdelujejo svojo zemljo. Ta izprememba je prišla v treh letih Cardenasove administracije, ki je razdelila 24,410,000 akrov zemlje med kmete in peone.

leta 1904 in trikrat je bila zaprta za časa carja. Po revoluciji je bila v vodstvu tajne policije "čeka", nato je bila podkomisar-kaz vzgoje in končno vodila komisarijat financ. Stara je 52 let.

Nova poteza angleške diplomacije

London skuša razhlajati vezi med Nemčijo in Japonsko

London, 17. nov. — Vikont Halifax, predsednik vladnega sveta, je večer odpotoval v Berlin na razgovor s Hitlerjem, Goeringom, letalskim ministrom, in drugimi voditelji nacije. Pravi namen Halifaxovega obiska je vladna tajnost, toda javnost sodi, da je Anglija pripravljena dati Nemčiji nekaj koncesij. Pripravljena je baje skleniti kupčijo glede vrnitve kolonij in raztegnitve nemškega vpliva v centralni Evropi. Poleg osi Berlin-Rim naj bi bila tudi os London-Berlin.

Zunanji urad sicer naglašaja, da Halifaxova mislija ni pogajanje s Hitlerjevo vlado. On bo le poslušal, kar ima Hitler povedati, nakar ga bo informiral, kaj hoče Anglija. Pred odhodom v Berlin se je Halifax ustavil v uradu zunanjega ministra Edena, kjer je dobil zadnje instrukcije. Italija je vsekakor vzemirjena glede Halifaxovega obiska Berlina. Boji se, da bo omajal os Berlin-Rim, toda informirani krogi pravijo, da je stališče Japonske vzrok revizije angleške politike napram Nemčiji. London hoče predvsem omajati zvezo med Nemčijo in Japonsko in morda tudi zvezo med Italijo in Japonsko. Angleška diplomacija je uverjena, da Nemčija bolj cenijo prijateljstvo z njo kakor pa z Japonsko. Velika Britanija lahko pomaga Nemčiji, da dobi nazaj vsaj nekatere kolonije, ki jih je izgubila v svetovni vojni. To bi bila dobra kupčija, kateri ne bi ugovarjal niti Mussolini, zlasti ne, če bi Anglija priznala italijanski režim v Abesiniji. Italija že dolgo pritiska na Anglijo, da ji da posojilo in tako podpre njeno finančno strukturo. Če ga bo dobila, bo to večje vrednosti nego podpora s strani Japonske.

Da je bil Halifax v tem smislu instruiran pred odhodom v Berlin, je jasno, čeprav je cilj njegovega obiska zastrt z diplomatskimi frazami. Da se oni, ki to trdijo, ne motijo, je dokaz vzemirjenje v Franciji. Francoski vladni krogi slutijo pravi cilj Halifaxovega obiska Berlina.

Da je bil Halifax v tem smislu instruiran pred odhodom v Berlin, je jasno, čeprav je cilj njegovega obiska zastrt z diplomatskimi frazami. Da se oni, ki to trdijo, ne motijo, je dokaz vzemirjenje v Franciji. Francoski vladni krogi slutijo pravi cilj Halifaxovega obiska Berlina.

Burbonci v kongresu začeli obstrukcije

Opozicija ignorira Rooseveltov program

Washington, D. C., 17. nov. — Izredno zasedanje kongresa še ni staro 48 ur in že se je pokazalo, da bosta obe zbornici spet razdeljeni — ne po demokraciji in republikancih, kakor sta bili izvoljeni, temveč po burboncih in progresivcih. Burbonci pa nečajo nič slišati o Rooseveltovem zakonodajnem programu.

Zakon minimalne mezde, ki ga hočejo novodeleci prvega postaviti na dnevni red, je še od zadnjega avgusta pokopan v odseku nižje zbornice in ta odsek oziroma večina tega odseka skuša na vsak način ignorirati to stvar. Novodeleški voditelji so se večeraj poslužili peticije — dobili morajo 218 podpisov v spodnji zbornici — da spravijo zakonski načrt pred zbornico. Demokratje iz južnih držav odločno nasprotujejo temu zakonu, namesto tega pa kriče, naj se kongres takoj loti revizije bižniških davkov.

Burbonci v senatu so zavzeli isto taktiko. Reakcionarni demokratični senatorji se pridružujejo republikancem v zahtevi, naj se takoj znižajo davki na preveč korporacij, delnice, dobiček in drugi slični davki. Pravi-

ANGLEŠKI PARNIK NAPADEN V BLIŽINI BARCELONE

Miličniki ovirajo mobilizacijo fašističnih čet

MADRID IMA NOVEGA GOVERNERJA

Barcelona, 17. nov. — Angleški trgovski parnik Cardium je po radiu naznanil, da je predmet napadov iz zraka, ni pa identifikiral letal, ki ga bombardirajo. Klici na pomoč so se slišali večeraj zjutraj, ko se je parnik nahajal v bližini Barcelone.

Hendaye, Francija, 17. nov. — Vladna milica je uprizorila večer več naskokov na fašistične postojanke na aragonski fronti, da prepreči mobilizacijo upornikov in prodiranje proti Kataloniji, ki je cilj bodoče fašistične ofenzive. General Franco, vrhovni poveljnik fašistične armade, je naznanil, da se ofenziva kmalu prične.

Iz Salamance, glavnega stana upornikov, je prišla vest, da bo Japonska priznala Francov režim 25. novembra, na dan obletnice sklenitve protikomunističnega pakta med Japonsko in Nemčijo.

Z madridske fronte poročajo, da so vladne čete pregnale fašiste s utrjenih pozicij v Uteri in Villaverdu, v madridskih predmestjih. S tem je bila odprta pot nadaljnjim napadom na fašistične postojanke na tej fronti.

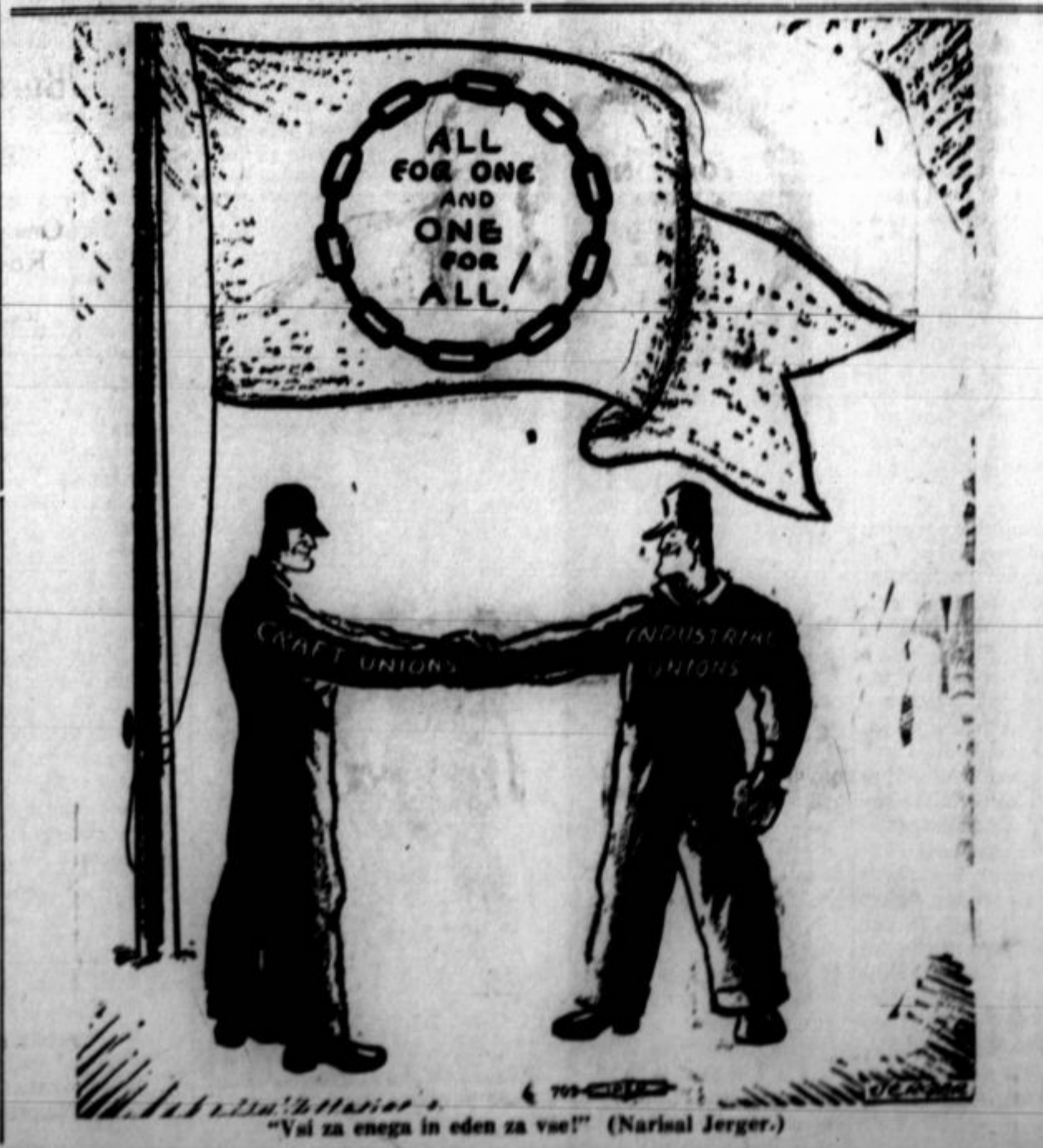
Madrid, 17. nov. — General Cardenal, ki že dolgo sodeluje z generalom Miajajom pri obrambi Madrida, je bil imenovan za militarnega guvernerja mesta. Dobil je pozicijo, ki jo je doslej imel general Mía. Slednji ostane vrhovni poveljnik vladne armade na madridski fronti.

London, 17. nov. — Sovjetska unija je nepričakovano naznanila, da ne bo več vodila opozicije proti priznanju prava bojevnosti obema grupama, ki sta zavojevani v španski civilni vojni. Sankcionirala bo tudi načrt, ki so ga že prej odobrili predstavniki držav v mednarodnem nevmiševalnem odboru, glede poignitve zunanjih čet iz Španije, ki se borijo na obeh v konfliktu zapletenih strahov. Prej je sovjetska vlada zavzemala stališče, da ne more biti govora o priznanju prava bojevnosti, dokler ne bodo zunanje čete odpoklicane iz Španije.

Sovražniki unij pozvani k zaslišanju

Washington, D. C. — Senatski odsek za civilne svobodščine, kateremu načeluje senator La Follette iz Wisconsinu, je pozval k zaslišanju uradnike "vigilantskih" organizacij in delodajalce, ki zanikajo delavcem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja. Med organizacijami, ki so bile pozvane, naj predložijo odseku svoje rekorde, so National Civic Federation, Constitutional Educational League, National Association of Manufacturers, League for Industrial Rights, New York State Economic Council in Johnstown Citizens Committee. Osebe, ki imajo vodilno besedo pri teh organizacijah, bodo morale nastopiti pred senatskim odsekom.

jo, da najnujnejša potreba zdaj je, da se "odvežejo roke businessu, da bo lahko prosto dihal". Na podlagi novodeleškega programa bi se moral senat takoj lotiti navedbe za reorganiziranje administrativnih departmentov, ampak to zadevo skušajo burbonci poriniti na stran in nalašč so spravili na dnevni red načrt federalnega zakona proti linčanju, proti kateremu je pa takoj vstala organizirana obstrukcija (filibuster).

"Vsi za enega in eden za vse!" (Narislal Jerger.)

Pismo slovenskega prostovoljca z republikanske fronte v Spaniji

Konec

Kaj je z ujetniki? V meščanih časopisih sem čital, da smo strahoviti krvoločneži, ki ujetnikom režemo glave. To je verjetno. Čemu ujetniki, ki so le nov balast za vojne operacije? Le, da to za nas ne drži. Saj ujetniki niso kapitalisti, temveč bedni proletarci, kot smo mi. Oči so za nas močan rezervoar prostovoljcev za naše cilje. In tako se tudi godi. — Prve momente, ko jih ujamemo, gledajo namreč in prepadeno. Plašno se ogledajo okrog, kje jim pripravljajo grobišče. A mi jim morišče in grobišče. A mi jim podajamo roke in prijateljske besede, nudimo jim cigarete, vodo, konjak in jestvine. Buljijo v oči in ne morejo verjeti. Vse drugeče so slišali o nas pri francoskih. Kakšno presenečenje za njih. Oči se jim zjasne, srečo in zadovoljstvo izraža njih smehljaj, saj niso prišli v ujetništvo in smrt, nego le v goste najskrebnij prijatelj. Hočejo ostati kar pri nas v rovin in se bojuje skupno z nami. Toda mi jih želimo na oddih v zaledje. Velikanska večina pa gre prostovoljno na republikansko fronto. In svojih lastnih praktičnih izkušenj postanejo najbolj goreči antifasisti. Tako rešujemo ujetniško vprašanje.

Naj povem še en kratek dopadek. Bilo je na aragonski fronti. Naši so ves dan naskakovali dobro utrjeno strateško točko. Večina fašistov je bilo že mrtnih. Drugi so pobegnili, le skupina falangistov se je borila z neverjetno trdovratnostjo in hrabrostjo do poslednjega trenutka. Trdnjavnica je kljub temu padla. Zajeli smo 8 živih in več ranjenih falangistov. Prvo delo je bilo reševanje ranjenih falangistov in njih brzi prevoz v bolnico. Ostali so z nami neranjeni ujetniki. Prijazno smo jih ogovarjali in jim ponujali cigarete. Toda oni nečesto odgovarjati, nočejo od nas niti cigaret. Stali so pred nami izvalno kot zakrkljani in užaljeni fantički, polni njegove sovraštva do nas "rdečev". Le polagoma se omehčajo in dajejo kratke odgovore. Toda le predno smo odšli v zaledje, jim nismo bili več "rdeča roparska banda", temveč "prisrčni prijatelji". Prepričan sem, da jim bom videl zopet v rovu in v boju za demokracijo, še predno bo preteklo mesec dni. Pri jetnikih ubijamo le njih zablude ter jim dajemo novo stremiljenje in novo življenje.

Pa fašisti? Čemu njim ujetniki? Morda za povečanje njih nezadovoljne mase? Da, samo zato. Zato se tudi gleda na ujetnike s čisto drugega gledališča, zato je tudi postopanje z ujetniki čisto drugače. Marokanci ujetnikov vobče ne poznajo. Sadržujejo jih mučijo in ubijajo. Naručito internacionalce, ki ujetarjajo pri njih velik strah. Tudi ranjenecem ne prizanesajo. Tega ne bi verjel, če ne bi videl sam. Jaz sem namreč observator in mi je dana možnost videti mnogo več, kot drugim. Tako nam na svoje lastne oči videl, kako so po našem ponesrečenem jurčev zabadali bajonete v naše živice in ranjene vojake. Ostale fašistične formacije se razlikujejo le toliko, da tu in tam puščajo kako grupo pri življenju, kar jo pošljejo v zamenjo, seveda potem, ko so jo temeljito "prečistili" od vseh zavednih proletarcev. Pa še ta zamenjava je zgodila zelo redko in kadar se zgodi, se zgodi samo zato, da bi pred svetovno javnostjo hinavsko zakrivali svoja grozodejstva. Kako malenkostno število ljudi se reši iz fašističnega ujetništva.

Aragón, 9. sept. 1937. — Razlika v vojnih sredstvih med republikanci in fašisti je bila v početku revolucije naravnost strahotna. Dočim so bili fašisti opremljeni in organizirani kot druga regularna vojska, mi imeli mi na vsakih pet vojakov po eno puško. Večina ljudi je stalo v rovin brez orožja ter čakalo, kdaj bo kdo ranjen ali ubit, da bo zopet prosta ena puška. Bataljoni, ki so imeli po en mitraljez, so bili naravnost zaupljivi. Municije je vedno manjkovalo. Bomb ni bilo. Parčniki, ki smo jih imeli, so bili

v kratkem uničeni. O artiljeriji ni bilo govora. Aviacija je bila malenkostna in še to neki stari in neokretni aparati. Fašisti so bili v vseh ozirih v premoči in to v silni premoči. Poraz demokracije v Spaniji je preprečilo le neverjetno požrtvovanje in junštvo prostovoljcev, ki so z gromadami trupel padlih zaustavljali napredovanje fašistične pehote.

Sedaj je stvar že precej drugačna. Kar se tiče bojnih sredstev, smo v bistvu že izenačeni z njimi. Le z razliko, da imajo oni boljše in številno močnejšo artiljerijo, mi pa imamo mnogo boljše, hrabrejše in zanesljivejšo pehoto. S tistim momentom, ko bo z njimi uravnovešena tudi naša artiljerija, bomo že v premoči in to v veliki premoči. Udarci duha naše vojske postaja vedno bolj izklesan, dočim se pri njih vedno močnejše pojavljajo znaki razpada. Fašisti so dosegli uspehe le na baskiški fronti, drugeje so v obrambi. Kajti severno bojišče je odrezano od zaledja. Toda, če bodo Baski vzdržali še dva meseca, potem so tudi oni rešeni. V slučaju pa, da bi bili pregaženi prej, kot bi jim mogla dospeti pomoč, to ne bo imelo nobenega vpliva na nadaljnji razvoj španske vojne. Tudi danes ne predstavlja baskiška fronta nobene strateške važnosti za naše operacije.

Razlika v načinu vojskovanja je mnogo večja. Fašisti skencetrirajo vse sile na manjšem sektorju ter udarijo s strahovito silo in množino. Oni nimajo osebnostnejšega načrta, temveč se pehaajo le za trenutnimi uspehi, ki so jim nujno potrebni, da zadržijo demoralizacijo njihovih mas. Mešta in vasi zbornarirajo, da ne ostane cel niti en zid in ne ostane pri zdravju niti ena mačka. A značilno je za njih, da bombardirajo naselja kljub temu, da v njih ni nikdar našega vojaštva, temveč le v rovin okrog naselja. Vselej naskakujejo pod zaščito jaknega artiljerijskega ognja in avionskega bombardiranja in sicer v treh linijah. Prva linija naskakuje, druga linija brani prvi liniji povratek in naskakuje, takoj, ko je prva linija pokonjena. Tretja linija goni drugo linijo in naskakuje, ko sta obe obtežali. Ko je pokonjena tudi tretja linija, se začne naskok znova v treh linijah in to se ponavlja toliko časa, dokler ne zmaga ali ne izčrpa svoje pripravljene rezerve. N. pr. na manjšo strateško točko, ki so jo naši zavzeli, so napravili zaporedoma 8 protinapadov, 7 je bilo odbitih in šele pri osmem so se naši umaknili, ker jim je popolnoma zmanjkalo municije. Samo pomislite: 23 linij pokonjenih in šele 24. je prišla na cilj, koliko je padlo ljudi, ker je štela vsaka linija najmanj 100 vojakov. Voharje so žrtve na fašistični strani neprimerno večje, kot pri nas. Deloma jih pobijajo njih oficirji, ker se vojaštvo brani borbe na nož, druge pa strahotno kosijo naši mitraljezi.

Naša vojna taktika napredovanja je taktika obkroževanja. Mi nikdar ne napadamo na vasi

in mesta direktno, nego jih v čim večjem loku obkrožimo in prisilimo k predaji. Čemu? V mestih in vaseh prebivajo civilisti in to predvsem revnejši, ker so se bogati že davno poskrili na varno. Čemu bi torej ubijali mirno prebivalstvo ter rušili njegove domove? Naša naloga je vendar, da jih rešimo iz fašističnega nasilja. Zakaj delajo fašisti drugače? Zato, ker uporabljajo taktiko iztrebljenja. Popolno iztrebljenje španskega proletarijata je nemškemu in italijanskemu fašizmu potrebno. Naša taktika obkroževanja je mnogo težja kot direktno napadanje, ker zahteva več ljudi, več časa in več previdnosti, da ne postanejo naše prednje obkroževalne sile same obkrožene. Toda nujno smo prisiljeni uporabljati to taktiko in jo uporabljamo z uspehom ter se v njeni izvedbi izpopolnjujemo z vsakim dnem.

Vidite, takšna je borba in življenje španskih borcev za demokracijo, takšna je borba in življenje tudi nas slovenskih prostovoljcev. Tudi mi se v precejšnjem številu borimo proti iztrebljenju španskega proletarijata in za njegovo svobodo. Toliko za danes, prihodnjič pa bom nadaljeval.

Gonja proti Lewisovim unijam v Kanadi

Zatiranje civilnih svobodščin v Quebecu

Montreal, Que., Kanada. — (FP) — Maurice Duplessis, premier province Quebec, je naznanil, da bo razglasil vse unije Odpora za industrijsko organizacijo le za nelegalne in jim odvzel vse pravice in privilegije. Unije CIO ne bodo priznane kot pristne delavske organizacije in kot take ne bodo smele voditi kolektivnih pogajanj z delodajalci. To je del Duplessisove kampanje pobijanja komunistične nevarnosti.

Kot odprt pristaš fašizma, je premier pričel s kampanjo z zatiranjem shodov radikalnih delavskih organizacij. Pri tem mu je prišel prav zakon, ki ga je provinčna zbornica sprejela pod pritiskom Duplessisove administracije, ki daje mestnim policijskim avtoritetam oblast zatvoritve vseh dvoran, ki bi služile ljudem za "širjenje komunistične propagande".

Montrealška policija je na podlagi tega zakona udrla v urad radikalnega francoskega lista La Clarte, kjer je zaplenila vse tiskovine, stroje in drugo opremo, potem pa je zaprla tiskarno. Jean Peron, urednik lista, je bil aretiran.

Duplessis, ki je nedavno pred člani zborničnega odseka izjavil, "da komunizma ni mogoče definirati, ker je to gibanje, ki ga samo čutimo," je zdaj pozval delavske unije, naj izženejo rdečkarje iz svoje srede, zaeno pa jim je obljubil podporo pri "čiščenju". Največja organizacija CIO v Duplessisovi provinci je unija International Ladies Garment Workers. Ta je pred nekaj meseci organizirala vse delavce, ki so uposleni v oblačilnih tovarnah v Montrealu. Organizatori odbor je klarske unije CIO

je poslal sem svoje organizatorje, da potegnejo delavce v organizacijo. Duplessis je že zapretil, da jih bo izgnal iz mesta.

Magnat obtožen kršenja zakona

Detektivska firma dobi la \$30,000 za razbijanje stavke

New Haven, Conn. — (FP) — Vse je bilo mirno na stavkovni straži pred tovarno Remington-Rand Co. v Middletownu, Conn., dokler ni poslal Pearl L. Bergoff, načelnik detektivske agencije, svojih pobožnikov na pozorišče stavke. Tako so izpovedale priče, ko se je pričela obravnava pred federalnim sodiščem proti Bergoffu in J. H. Randu, predsedniku kompanije, ki ima svoje tovarne pisalnih strojev in pisarniške opreme v petih državah. Oba, Bergoff in Rand, sta obtožena kršenja federalnega zakona, ki prepoveduje transportacijo stavkolomcev iz ene države v drugo.

S prihodom stavkolomcev so se pričeli izgedi na stavkovni straži pred Randovo tovarno v Middletownu. Bergoffovi "misionarji" so se pomešali med pikete in jih podžigali k nasiljem. To je bilo v soglasju z dogovorom, ki sta ga sklenila Bergoff in Rand. Slednji je upal, da bo na ta način izposloval državno intervencijo, da bo governer poslal milicnike v stavkovno okrožje za razbijanje stavke. Milicniki naj bi vzdrževali "red in mir" in tako podpirali kompanijo pri zatiranju stavke. Bergoff je pred sodiščem izpovedal, da je njegova firma dobila \$30,000 za razbijanje stavke.

Voditelji stavkolomcev so bili Lou Cohen, Harry Gordon in Jack Reagan. Vsi imajo policijske rekorde in so prebili več let v zaporih zaradi raznih zločinov.

Razmah zadrugištva bo preprečil vojne

New York. — E. R. Bowen, glavni tajnik Ameriške zadrugištva, je po vrnitvi v New York iz Evrope, kjer je proučeval zadrugištvo, izjavil, da bodo vojne odpravljene, ko bo ves svet osvojil načela zadrugištva trgovine. "Konflikti med narodi, ki so povzročili gospodarskega izvora, bodo odpravljene, ko bodo zlomljene ekonomske ovire," je rekel Bowen. "Zadrugištvo organizacije v Evropi polagoma podirajo te ovire. Zadrugištvo izkazuje velik napredek zlasti v skandinavskih državah. Njegova porast v drugih državah bo omogočila rešitev problema, ki tira države v vojno."

Anglija jači svojo oboroženo silo

London. — Kako daleč je Velika Britanija že prišla v oboroževalni tekmi, kaže poročilo ministrstva obrambe, ki je bilo pravkar objavljeno. Poročilo pravi, da je Anglija v zadnjih 14 mesecih potrošila \$1,400,000,000 za oboroževanje. V tem času je zgradila 58 velikih orožnih in municijskih tovarn.

je poslal sem svoje organizatorje, da potegnejo delavce v organizacijo. Duplessis je že zapretil, da jih bo izgnal iz mesta.

Delavske demonstracije v Valenciji, Španija. Delavske unije podpirajo ljudsko vladu v boju proti fašizmu.

Amerika revidira zunanjo politiko?

Ustanovitev fašistične države alarmirala državni department

Washington, D. C. — (FP) — Formalno naznanilo, da je Brazilija postala korporacijska (fašistična) država, je presenetilo uradnike državnega departamenta. Brazilija je prva država na ameriškem kontinentu, ki je dobila fašistični režim, ko je dr. Getulio Vargas, predsednik republike, odpravil ustavo in s tem preprečil predsedniške in kongresne volitve. Politični opazovalci napovedujejo, da bo ameriški državni department revidiral svojo zunanjo politiko, da u-trdi odnose z drugimi demokratičnimi državami, ki skušajo zavezati fašistični val, ki je dosegel Južno Ameriko.

Uradniki državnega departamenta sicer še niso podali formalne izjave, kaj mislijo glede Vargasovega puča v Braziliji. Oni čakajo bolj podrobnih informacij od ameriških diplomatov v Braziliji. Privatno se šepeta, da jih je odprava demokratičnih ustanov v Braziliji vznemirila, preobrat je udaril ameriške industrije, ki izvažajo svoje produkte v to državo v Južni Ameriki.

V Washingtonu se širijo govorice, da se je Vargas prijavil za diktatorja, da ustreže veleposelnikom, ki posedujejo kavne plantaže. Delavci na teh plantažah so v zadnjih mesecih kazali veliko militantnost v borbi za zvišanje mezd in veleposelniki so pošiljali apele Vargasu, naj jim prikaže na pomoč in ukroti nezadovoljne delavce.

Jugoslavija priznala "rimsko cesarstvo"

Rim, 17. nov. — Boško Krstić, novi jugoslovanski poslanik v Rimu, je včeraj predložil italijanskemu kralju Viktorju Emanuelu poverilnico svoje vlade, naložljeno na "kralja Italije in cesarja Abesinije". To znači, da je Jugoslavija priznala Mussolinijevo aneksijo Abesinije. Jugoslavija je deveta država, ki je to storila. Druge so: Nemčija, Avstrija, Ogrska, Albanija, Francoska Španija, Švica, Čile, Japonska.

Unija ADF zmagala pri volitvah

Waterbury, Conn. — Mednarodna zveza strojnikov, v Ameriki delavski federaciji včlanjena unija, je bila izbrana za predstavnicu delavcev pri kolektivnih pogajanjih v tovarni Waterbury Clock Co. pri volitvah, ki so se vršile pod nadzorstvom federalnega delavskega razsodišča. V tovarni te kompanije je uposlenih okrog 2500 delavcev.

RAD BI IZVEDEL

za naslov mojega prijatelja Zvonko A. Novaka. Slišal sem, da se nahaja nekje v Chicagu. Ako je kateremu vojakov znan njegov naslov prosim, da mi to naznani. Če bo slučajno sam čital te oglej ga prosim, da mi piše. Imam mu naznaniti nekaj zelo važnega. Nick Starasinski, 206 E. Mesa Ave., Pueblo, Colo. — (Adv.)

Kampanja med čevljarji uspešna

V osmih mesecih je unija dobila več tisoč članov

St. Louis, Mo. — (FP) — "Čevljarški tovarnarji so spoznali, da ne morejo ubežati pred unijo. Uvideli so, da jim bo ta sledila v vse kraje, kjer bi zgradili nove tovarne." Tako je izjavil Powers Hapgood, direktor organizatoričnega odbora CIO, na konvenciji unije United Shoe Workers of America, ki je stara komaj osem mesecev, a ima že 52,000 članov. Ta je bila formirana po združitvi dveh unij — United Shoe & Leather Workers in Shoe Workers Protective Assn. Obe uniji sta takrat imeli 16,000 članov.

Unija ima pogodbe s 199 čevljarškimi kompanijami in vse določajo zaprto delavnico. Svoji članom v vzhodnih in centralnih državah je izvajala zvišanje mezd 15 do 20 odstotkov. V državi Maine, kjer so se tovarnarji združili z elektrarskim trustom in tekstilnimi magnati, da preprečijo organiziranje čevljarških delavcev, je zdaj močna organizacija.

Druge uspehe je unija dosegla v Portsmouthu, O., Poplar Bluffu, Mo., v Pennsylvaniji, Marylandu, Wisconsinu in New Hampshire. Svoje postojanke ima v vseh središčih čevljarške industrije. Hapgood je dejal, da je okrog 80,000 čevljarških delavcev v Ameriki in Kanadi še

Način pudranja

Majhen dečko z velikim zanimanjem opazuje neko gospo pri pudranju nosa. Ko pa gospa skatlico s pudrom zapre in jo spravi v ročno torbico, ves začuden pripomni:

"Ali je to vse? Ko bi videli, kako moja mama napudra mojega malega brata!"

Razlika

Dva gospoda v gledališču. Po prvem dejanju se eden oglasi:

"Veste kaj, ta veseloigra pa ni prida. Saj se ljudje skoraj nič ne smejejo."

"Kaj?" meni drugi ves začuden. "Veseloigra? Saj igrajo žaloigro!"

"Ah, tako," se je pomiril prvi. "Žaloigro se pa kar zadosti smeje."

Alex Rose, član eksekutivne klubačarske unije v New Yorku.

neorganiziranih, toda unija upa, da jih bo potegnili v svoj krog v bližnji bodočnosti.

Dospela je iz Ljubljane nova zaloga pristnega "Bahovec" PLANINKA ČAJA

Neprekosljivo zdravilo je ta čaj zoper ohlajenja želodca, ledvic, jeter in tolaži ter črevesja. Urejuje in utrjuje kri ter se rabi še posebno uspešno pri ženskih boleznih in težkočah v času menstruacije ter v prehodnih letih. Planinka krepi celo telo in vam pomore do novih moči in energije. (Bahovec Planinka dobite v Ameriki edino pri nas. Cena je skupno s poštnino \$1.00 škatli, 3 šk. \$2.90.

MARIA-CELJSKE ŽELODČNE KAPLJICE v stekl. po 60c, in velike po \$1.40. ŠVEDSKE KAPLJICE, najboljša tonika zoper oslabelost. Mala stekl. 60c, velika \$1.40.

KAMELICE, TAVŽENTROŽE, ENJAN, HVOŠČ in nad 50 drugih vrst. Najboljših zelenih zdravil kakršne splošno uporablja slovenski narod, dobite vselej pri nas v paketih po 25c in 40c.

PRATIKE za leto 1938 smo tudi sprejeli. So jako zanimive ter vam jih priporočamo. Cena skupno s poštnino samo 25c komad.

STEVE MOHORKO CO.

704 SOUTH 2nd STREET

MILWAUKEE, WIS.

BOŽIČNI IZLETI v JUGOSLAVIJO

PARNIKI IZ NEW YORKA:

EUROPA 27. novembra
NEW YORK 2. decembra
HAMBURG 9. decembra
EUROPA 16. decembra

Brzi vlak ob EUROPA v Bremerhaven zjutraj udobno potovanje do Ljubljane.

Izborne železniške zveze od Cherbourga ali Hamburga.

Za pojasnila vprašajte lokalnega agenta ali

HAMBURG-AMERICAN LINE
NORTH GERMAN LLOYD
100 W. RANDOLPH STREET CHICAGO, ILL.

Casnikarji in člani delavskih unij na stavkovni straži pred poslopjem newyorškega lista Daily Eagle.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v šestih delih s opicami — Prevodil Vladimir Lovčič

Globoka tegoba mu je legla na dušo kakor težka megla. Globoka, strašna tegoba! Sedel je in mislil, toda premisliti ni mogel ničesar. Sveča je dogorela, cvrček je zaškrlel, v zakurjeni sobi je postalo neznožno dušeče. Mitja je v duhu zdajci zagledal vrt in hodnik za vrto, v očetovi hiši so se skrivnostno odprla vrata in skozi vrata je smuknila vanjo Grušenjka ... Planil je s klopi.

"Tragedija" je zastokal škripaje z zobmi in kakor nehoti stopil k spečemu ter mu jel gledati v obraz. Bil je suhljat, še ne star seljak z zelo podolgastim vratom, rusimi kuštri in dolgo, redko rdečkasto bradico, oblečen v katanasto srajco in črn telovnik, ki mu je visela iz žepa verižica srebrne ure. Mitja je s strahnim sovraštvom ogledoval ta obraz, in čudno, posebno mrzko mu je bilo to, da je bil kodrolas. Pred vsem pa ga je neznožno skelela misel, da mora on, Mitja, ki je toliko žrtvoval in toliko zapustil, ves izmučen stati pred njim s svojo neodoljivo zadevo, ta lenuh, "ki zdaj odloča o vsej moji usodi, pa smrči, kakor da se ni nič zgodilo, prav kot bi živel na drugem planetu." "O ironija usode!" je vzklil Mitja. In zdajci je docela izgubil glavo ter vnovič planil nad pijanega seljaka, da bi ga zbudil. Budil ga z nekakšno besnostjo, ruval ga, suval in celo tepel; a ko se je ukvarjal z njim pet minut in spet ni ničesar dosegel, se je v iznemoglem obupu vrnil na svojo klop in sel.

"Bedasto, bedasto!" je vzklil Mitja. "In kako poniževalno je vse to!" je zdajci dodal, sam ne vedoč zakaj. Glava ga je jela čudno boleti. "Ali naj ga pustim? Ali naj se kar odpravim?" ga je prešinilo. "Ne in ne, počakaj hočem do jutra. Zdjaj ostanem za nalašč, za nalašč! Zakaj sem pa prišel, če je tako? In saj se niti nimam s čim odpravi, kako naj se zdaj odpravim od tod, o nezmislil!"

Toda glava ga je bolela čedalje huje. Sedel je nepremično in sam ni vedel, kako je zadržal in mahoma sede zaspal. Očividno je spal dve uri ali še delj. Predramil se je od glavo-bola, tako neznožnega, da bi bil najrajši kričal. V sencih mu je razbijalo, teme ga je bolelo; ko se je zdrnil, se dolgo ni mogel dobrava osvestiti in dojeti, kaj se je zgodilo z njim. Naposled je začutil, da je v zakurjeni sobi strašen smrad po peči in da bi se bil morda lahko zadušil. Toda pijani seljak je še vedno ležal in smrčal; sveča se je topila in je morala vsak trenutek ugasniti. Mitja je zakričal in opotekeje se planil na ono stran veže v čuvajevo izbo. Ta se je kmalu zbudil, a ko je čul, da je v drugi izbi dim, je sicer šel prezačiti, vendar pa je sprejel dejstvo za čudo ravno dušno, tako da se je Mitja užaljen zavzel.

"Saj je mrtev, mrtev je, in zdaj ... kaj bo zdaj?" je Mitja ves iz uma vzklil pred njim.

Odprla sta vrata na stečaj, odprla okno, odprla cev peči; Mitja je privlekel iz veže vedro z vodo, in najprej sebi omočil glavo, nato pa je našel nekakšno krpo, namočil jo v vodi in jo položil Lagajevemu na glavo. Čuvaj je še vedno nekam prezirljivo gledal na ves ta dogodek; ko je odprl okno, je čemerikavo dejal: "Bo že dobro tako!" in se vrnil spat, pustivši Mitji prižgano železno svetiljko. Mitja se je ukvarjal z onesevčenim pijancem kake pol ure ter mu neprestano močil glavo in že resno mislil na to, da bi vso noč čul; toda v svoji izmučenosti je nekako sedel, da bi se malce spočil. Se tisti mah je zaprl oči in se takoj nato nehoti zleknil po klopi ter zaspal kakor ubit.

Prebudil se je strašno pozno. Biti je moralo že okoli devetih zjutraj. Solnce je svetlo si-

jalo skozi obe okni izbice. Snočji kodrolas seljak je že sedel na klopi, oblečen v jopici. Pred njim sta stala nova samovar in nova steklenka žganja. Stara, snočnja je bila izpita in tudi v novi je manjkalo že več od polovice. Mitja je skočil pokoncu in mahoma uganil, da je preletel seljak že spet pijan, globoko in ne-rešljivo pijan. Kako minuto ga je gledal z izbuljenimi očmi. Seljak se je molče in lokavo oziral nanj; njegov obraz je izražal nekakšno žaljivo mirnost, če ne kar prezirljivo ošabnost, kakor se je zadelo Mitji. Planil je k njemu.

"Dovolite, vidite ... jaz ... gotovo ste se silili od tukajšnjega čuvaja v oni izbi; jaz sem poročnik Dmitrij Karamazov, sin starega Karamazova, s katerim se izvolite pogajati za gozd ..."

"Lažeš!" mu je zdajci trdo in mirno zabrusil seljak.

"Kako lažem? Fjodora Pavloviča menda izvolite poznati?"

"Nikakega tvojega Fjodora Pavloviča ne izvolim poznati," je rekel seljak, s težavo obračaje jezik.

"Gozd kupujete od njega, gozd; zbudite se vendar, osvestite se. Oče Pavel iz Iljinskega me je pripeljal semkaj ... Pisali ste Samsonovu in on me je poslal k vam ..." Mitja je komaj dihal.

"L-lažeš!" mu je spet zabrusil Ljagavi. Mitjo je zamrazilo v noge.

"Usmilite se, to ni šala! Nemara ste pijani. A govorite in razumete me vendar lahko ... drugače ... drugače ne vem, kaj naj mislim!"

"Slepar si!"

"Za Boga, ne, Karamazov sem, Dmitrij Karamazov, ponudbo imam za vas ... ugodno ponudbo ... zelo ugodno ... baš zastran gozda ..."

Seljak si je važno gladil brado.

"Ne, ti si sklenil dogovor in si se pokazal podleža. Podlež si!"

"Zatrujem vam, da se motite!" Mitja je v obupu lomil roke. Seljak si je venomer gladil brado in zdajci zvito zamežal z očmi.

"Ne, veš kaj mi pokaži: pokaži mi tak zakon, po katerem je dovoljeno uganjati grdobije, slišiš! Lopov si, ali razumeš to?"

Mitja je mračno odnehal in zdajci — "kakor da ga je nekaj udarilo po čelu," tako se je potlej sam izrazil. Mahoma ga je obšlo nekakšno razsvetljenje, "plamenica se je užgala v meni in razumel sem vse." Stal je kakor okamenel in strmel sam nad seboj, kako je mogel, ko je vendar pameten človek, pristati na tako neumnost, zabresti v tako prigodo in vztrajati v njej skoro ves dan in vso noč ter se ubijati s tem Ljagavim in mu močiti glavo ... Nu, dedec je pijan, pijan do brezumja in bo najbrže popilval še teden dni — česa pa naj še čaka? In kaj, če me je Samsonov nalašč poslal semkaj? In kaj, če je ona ... O, Bože moj, kaj sem napravil! ..."

Seljak je sedel, gledal ga in se muzal. Da je bila prilika druga, bi bil Mitja morda iz jeze ubil tega bedaka, a zdaj je tudi on ves oslabil, kakor otrok. Tiho je stopil h klopi, vzela svoj površnik, oblekel ga molče in odšel iz izbe. Čuvaja v drugi izbi ni našel, nikogar ni bilo videti. Vzel je iz žepa petdeset kopejk drobiža in ga položil na mizo za prenočišče, za svečo in za nadlego. Ko je stopil iz hiše, je videl, da je vse na okrog sam gozd, in jo ubral kar na slepo, saj niti ni pomnil, kam mora kreniti izpred hiše, na desno ali na levo; snoči, ko je hotel semkaj z batjuško, si ni bil zapomnil poti.

(Dalje prihodnjač.)

Slavne zgodovinske

laži

(Po Woodsovem spisu zbral I.V.)

Moderna znanost s svojim raziskavanjem neusmiljeno odgrinja romantične plašče z malikov svetovne zgodovine in s pomembnih anekdot, ki so jih nekoč oblekli površni zgodovinarji in kronopisci ter jih z neprestanim ponavljanjem in stavljanjem za vzgled ovekovečili, da danes v govorimo o junaštvih in modrosti tiste nekdane dobe.

Iz zgodovine smo se učili, da je Hanibal, znameniti kartaginski vojakovodja, s svojo vojsko prekorčil takrat nepristopne Alpe. Uspelo mu je tako, da je stene zlomil s solno kislino, ali znanost je dokazala, da je zlomiti skalnate stene s solno kislino sploh ne moglo.

Slavne damaščenke, znameniti meči, ki so jih kovali v Damasku in o katerih se je trdilo, da presekaajo železne šibe, niso nič boljše od današnjih toledskih mečev, ki jih kujejo v Toledo.

Seneka ni bil na pol krščanski filozof, ampak grabežljiv akuph, ki je, ko je umrl, zapustil premoženja za okrog tri milijone zlatnikov.

Klanec Termopyle, poznan iz junaške bitke in iz izdajstva Effjalta, ni branilo 300 vojakov, ampak jih je bilo najmanj 7 ali celo 12 tisoč.

Obleganje Troje se opeva v Ilijadi ter je velika zgodovinska čast. Ali kakor je pel sam Homer, je bilo lepi Heleni, ko jo je baje ugrabil Paris, že nekako 60 let. In radi tega je po zgodovinskih in po Homerju nastala trojanska vojna.

Maelstrom ni vrtnec oceana, ki požira ladje. Lepo, previdno in počasi ga preplava ladja brez vsake nevarnosti.

Ko je stopil Ludvik XVI., kralj francoski na giljotino, se ni držal pogumno, kakor pišejo zgodovinarji. Klical je na pomoč, se obupno branil in prosil za milost.

Diogen, znan grški modrijan, ni nikoli živel v sodu, kakor pravi zgodovina. Ta zgodba je vznikla iz zapiskov nekega Diogenovega življenjepisca, ki je zapisal, da bi takšen zloben človek, kakor je Diogen, moral živeti v sodu, kakor pes!

Konstantin, rimski cesar, ki je videl na njem znamenje križa, češ, "v tem znamenju boš zmagal," ni bil takšen svetnik, kakor piše o njem zgodovina. Ubil je namreč svojo ženo, enega ali dva svojih sinov in pomembno število sorodnikov.

Kolumb ni postavil nobenega jajca, da bi premagal svoje protivnike in se po krivici imenoval "Kolumbovo jajce". To je naredil arhitekt Brunelleski, da bi prisilil kritike k molku, ker so ga izpraševali, kako si predstavlja podprti kupoli florentinske katedrale.

Safo ni skočila v morje radi ljubezni do Faona. Zgodbe o njenem življenju so laž. Njena čast

in nedolžnost je bila zelo širokogrudna. Bila je to ženske nena-vadnega značaja in mati mnogih otrok.

Tudi grozoviti Neron ni bil tak, kakor ga opisuje zgodovina. Njegove matere niso ubili na njegovo povelje, tudi ni igral na harfo in ne na gošli, kajti gošli so se pojavile nekaj stoletij pozneje. Dne je opeval požar Troje, ko je gorel Rim, tudi ni res. Te bajke izhajajo od Tacita in od Petronija Arbitra. Nastale so zato, da skujejo zaroto proti Neronu.

Kraljica Elizabeta angleška ni bila tako božansko mirno bitje, kakor opisujejo zgodovinarji njeno dobo. Njen temperament je bil v resnici tako ognjevit, kakor njeni lasje. A če se ji je kdo zameril, jo je pograbila za jezo, da je pozabila, da je kraljica in dama. Njen glas je bil zadirljiv, pretepal je komornike in jih ščipala.

Švicarske zvezve ni ustanovil Viljem Tell. Tudi ni sestrelil jabolka z glave svojega sina. Njegovega imena ni najti sploh v tozadevnih starih arhivih.

Zahvalni dan-starodavni praznik

Zadnji četrtek v novembru vsakega leta se v vsaki državi in teritoriji Združenih držav proslavlja kot "dan zahvale" (Thanksgiving day). V Ameriki je to menda največji praznik za božičem. V tej deželi njegova proslava sega nazaj v prve dni angleške kolonizacije. Vzlic posebnemu ameriškemu značaju tega praznika ideja proslave v zahvalo za dobro žetev sega nazaj v najbolj starodavno zgodovino človeštva in vsak tujerodec, ki se je rodil na deželi, pa naj izvira iz katerekoli dežele, se spominja posebnih šeg in običajev ob veseljenju po dobri žetvi ali trgatvi.

Prvi zahvalni dan v Ameriki so proslavili Pilgrimci, angleški naselenci, ki so prišli v Plymouth na ladji Mayflower. Več ko polovica teh pionirjev je pomrla tekom prvega leta vsled bolezni in stradanja, ali oni, ki so se preživeli, niso izgubili zaupanja in nade. Sledili so nasvetu prijaznih Indijancev in nasadili koruzo, pšenico in ječmen. Njihov trud je bil poplačen z obilno letino. Ko je bila žetev končana, so pripravili zahvalno proslavo, h kateri so povabili tudi Indijance. Prišla je skupina kakih 90 rdečekožnih junakov s svojim velikim poglavarjem Massasojem na čelu. Predno so Indijanci zapustili svoje gostitelje, so šli ven na lov in ubili pet jelenov ter jih podarili oblastem Plymouthske kolonije.

To je eden prav redkih slučajev pobratimstva med prvimi naselenci in Indijanci, ki jih zgodovina beleži. Kmalu po proslavi prvega zahvalnega dne v Plymouthu so izbruhle sovražnosti med Indijanci in belokožci. V obeh ustanoviteljev naslednje puritanske naselbine, Massachu-

Naznanilo in zahvala

Tužnega srca naznanjamo sorodnikom, znancom in prijateljem žalostno vest, da je preminil moj ljubljani soprog in oče

FRANK AUBELL St.

Umrl je 20. oktobra 1937 in ob smrti je bil 62 let star. Ponesrečen se je v premoregovu ob 11. uri dopoldne in ob 7:15 zvečer je v Herrin, Ill., bolnišnici umrl. Pogreb se je vršil po katoliškem obredu dne 23. okt. 1937 na pokopališču v Marion, Ill. Rojen je bil v Vašah pri Lituji (Loze). Bil je član društva št. 91 SNPJ in društva št. 67 SSPJ v Johnston City, Ill. Na tem mestu se najlepše zahvalimo vsem posameznikom in družinam za vso dano nam pomoč in tolažbo v uri žalosti. Lepa hvala vsem, ki ste ga spremlili na njegovi zadnji poti na pokopališče. Srčna hvala vsem za podarjene krasne vence in cvetlice, kakor tudi za maše in vsem, ki ste nam karkoli dobrega storili in pomagali. Tebi, dragi soprog in oče, pa želimo, počivaj v miru in lahki naj Ti bode ameriška zemlja. —Zaljubljeni ostali: Alojzija Aubell, soproga; Lucy Bartel, Mary Jerina iz Chicaga in Rosie, hčere; Frank Jr. in John Aubell, sinova; Mike Bartel in Tony Jerina, zeta; Josephine, nevesta; Mary-Lou in Bobby Gene, vnuka. Johnston City, Ill.

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za člani ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Člano in Chicaga je ... \$7.50
1 tednik in ... 4.50	1 tednik in ... 4.50
2 tednika in ... 2.50	2 tednika in ... 5.10
3 tednike in ... 2.40	3 tednike in ... 3.90
4 tednike in ... 1.90	4 tednike in ... 2.70
5 tednikov in ... ni	5 tednikov in ... 1.50
Za Evropo je ... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupen, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zabaval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino na list Prosveto vsote \$.....

1) Ime Čl. društva št.

Naslov Čl. društva št.

2) Čl. društva št.

3) Čl. društva št.

4) Čl. društva št.

5) Čl. društva št.

Mesto Država Star.

Nov naročnik Star.

setts Bay Colony, so Indijanci bili "hudičevi rdeči otroci". Pravili so, da "dober Indijaneec je mrtev Indijaneec". Ostra borba z domačini se je nadaljevala, dokler niso bila razna indijanska plemena takorekoč povsem uničena.

Zahvalne proslave so se obdržale v raznih dobah ameriške zgodovine in v raznih pokrajinah, ali newenglandske države so one, kjer zahvalni dan ostaje veliki letni praznik malone iste važnosti kot božič. V zadnjih letih je nastala navada, da predsednik Združenih držav, kakor tudi guvernerji posameznih držav, izdajo proslave, v katerih pozivajo prebivalstvo, da se zahvali Bogu za dobrote zadnjega leta.

Starodavna proslava po žetvi

nosti in človekoljubnosti zmirom najde rodovitna tla ... in preosnova, vedno se ponavljajoča preosnova, je zakon vesoljstva!

BARAGA (opominjajoče). Ne pozabi, Gregorčič, da so zakoni vesoljstva za naju volja božja, brez katere ne pade las z glave. (Pobožno skloni glavo.)

CANKAR. In če je bila volja božja, da je vaju veren narod orešči z mojo družbo, tedaj morata narod in nebeski oče vzeti nase odgovornost vsake morebitne spremembe vajinega mišljenja! VSI (se nasmejejo, se drug za drugim počasi dvigajo). Nekateri zopet prižigajo cigarete in ženske si popravljajo obleke in klobuke.)

JANA (vsem trem duhovom). Upam, dragi gostje naši, da vam ni žal, ker sem vas privedla med nas.

CANKAR (ji poda roko, ravnotako Gregorčič in Baraga). Ne, ni nam žal. (Se ozre na tovariša-duhova, ki mu z nasmehom potrđita, da sta istega mnenja in torej lahko govori tudi za nju.) Žal pa nam je, da odhajata ... da se poizgubite po svoji široki novi domovini Ameriki, v kateri bo znabiti ta ali oni utonil in tako pozabil na marsikatero, nadepolno in lepo besedo danes tu izgovorjeno. Narod ne bi smel izgubljati takih ljudi.

GREGORČIČ, BARAGA. Res ne. OSTALA DRUŽBA (zamišljeno). Res ne.

GOSLAR (ginjen ob alovesu mehko zapoje). "Zvezda mila je migljala—"

(pade).

Ančka:

Prizor iz sanj

(Nadaljevanje in konec.)

OŽEPEK (spet cinično). Ponavljam: čudne pojme imamo o narodu in narod o nas. Kakor ostrni in strogi sodniki ga sodimo ... kakor ljubemu, muhastemu paglavčku mu oprostamo ... vijoč okrog njegove butice preste mavrice upov —

KOMAR (smeje). In narod gleda na nas spod čela.

JEDKIČ. Jaz sem mnenja, da bi morali dati tudi narodu svojo nalogo. Vse preveč smo ga razvadjali. Žarnik je imel sam velike izkušnje z narodom na obeh straneh, kljub temu ima zupanje vanj. Tudi jaz ga imam, sem pa prepričan, da bo narod gledal na nas vse drugače, ako mu bomo pokazali in dokazali, da je vsestranski napredek naroda delo naroda samega in ne samo tistih, ki se velikodušno žrtvujejo za nj.

ŽIVNIK (jedko). Kolega, narod se na žrtve polvižga. Narod smatra, če si ima kaj v sebi, kar bi moglo narodu koristiti, je bila pač tvoja narodna in človeška, kakor tudi kulturna dolžnost, da si mu dal. K žrtvi te ni nihče silil ... narod bi živel dalje tudi brez tvojega doprinesa. In koliko je takih med nami, ki vedo sicer bolje, a vseeno pritrjujejo narodu, da narod in človečanstvo ne potrebuje mučnikov!

KOMAR. To so podvzeli iz nedna-

rodnih idej, ki stremijo za potopitjem posameznika v maso—odklanjajo poedince-junaka, ki naj bo zgolj celica, katera vrši svojo določeno dolžnost—nosilec vsega izvršenja in junaštva pa je masa. Posamezni delavec ne šteje, on samo opravlja svojo dolžnost, kulturno, ali kakršne je že zmolečen—skupen junak in borec in zmagalet vseh zaprek je masa. To je kolektivno sporazumljenje vseh res napredno mislečih graditeljev novih svetov. Proti temu pravilu ni priziva—in če je v tem kaj revolucionarnega, se nad tem ne bo spodtkal. (Se reši.)

OŽEPEK (tehtno). Seveda ne, na noben način ne ... nečesa pa ne smemo izgubiti izpred oči in to je dejstvo, da za enkrat je tako "sporazumljenje" žrtvovanje najboljših posameznikov za manj vredne posameznike ... čisto za neverdne posameznike in mase!

CANKAR. Velika resnica ... ali kdaj že so bili resnici približi na križ, in še jo približajo, kot vidim.

ŽARNIK (zanosno in zavestno). ŽARNIK veruje v preosnovo človeka, se ne sme sarkastično ozirati na nobene zapreke. Preučevati jih mora reano in strategično, da je vedno pripravljen za vsak napad iz zasede, za vsak nespornost v lastnih vrstah.

CANKAR (sam pri sebi). Resnično ... oboje držal za vrat ... blagor mu. (Vzdihne.)

JANA. Nespornost znamo pri nas dobro izravnati. Imamo pravilo, ki—

ne vem, če je kolektivno, a pravilo je le in drži precej trdno—se glasi: Kdor ni z nami, je proti nam ... je nazadnjak, odpadnik, izdajnik, po njem, fantje! Napredek ne sme poznati cina-nja. V potankosti se navadno ne spuščamo ... to je pri nas osebnost ... razen če je ogroženo važno mesto ali važne osebnosti. Važne osebe pa pri nas niso kakšni čisti kulturni delavci ... in kulturni delavec je spet samo tisti, ki ga priznajo važne osebnosti—zamotana reč, kolegi, ampak resnična.

GOSLAR. Gospodična Robida, umetniki imajo povsod težko pot—ker umetniki navadno nismo ravno od sile prakični ljudje. Pri večjih narodih se zdi vse malo širje, v resnici pa jih je vseh skupaj dovolj, da se umetnik v gneči izgubi, ne da bi moral skoz neprijetnosti, ki so delež slovenskih umetnikov tu ali v domovini. Poleg vsega je naš narod pretežno delavski, reven narod, če bi hotel, ne bi mogel skrbeti za svoje kulturnose, kakor bi se spodobilo.

CANKAR. Narod je imel zmirom dovolj, da je vzdrževal zadovoljne ljudi, ki so se redili na njegov račun ... na račun njegove neumnosti, nalivnosti, praznovanja, nevednosti ... mnogokrat na račun njegovega zaupljivega poštenja. Ubogi narod! Nič boljše se mu v resnici ne godi kot umetnikom ... zato je žalostno, da se narod in umetnik ne moreta zblizati duhovno. A naloga umetnika je vendarle, da narod zbira okoli sebe. Naj bo uspeh še manjši,

vsaka stopinja naprej je stopinja zblizanja ... Dvomite, razmotirajte, imejte bistre oči, bodite kritični—a naroda ne izpustite iz rok ... če nečete, da ga docela pohrustajo volkovi, ki napadajo izza okopov, zgrajenih na vaših nesoglasjih.

PODŽIG. In ta zavest je tista, ki veže umetnika na narod! Zaveda se, kljub vsem težavam in nespornostim, da čepi na veji gavran, ki čaka na smrdljivem zadovoljstvu ginečo mrhovino takih volkov ... narod in umetnik živita dalje, trdo življenje, polno borbe in razočaranj, a vendar plodno in lepo življenje!

VSI (molče zrejo predse. Proše se dvigne in stopi k ostali družbi, motreč vsak obraz posebej, ne da bi spregovoril besede.)

JEDKIČ (dvigne svoj pogled k njemu). Se misliš posloviti, Prošel, ali nam boš še kaj povedal?

PROŠEL (reano). Povedati bi si imeli še vsi veliko, ali čim bolj razmotrivo, tem več zamotanosti vidimo pred seboj.

ZOFKA. In vse zamotanosti so zgolj ovire, ki bi jih združeni mogli polagoma odriniti s pota in se približati narodu s polnim korakom. Pa je, kakor je rekel Ožepček: gore so med nami.

GREGORČIČ. Tedaj čez gore, če veste, da tako dosežete narod! Mlada kolegica je rekla med pogovorom nocoj, da je poznalo seme moje arčne krvi ... zakaj ne bi tudi vaše? Seme nesebič-